

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยอภิปรายผลและเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยอภิปรายผล

จากการศึกษาเชิงวิเคราะห์เพลงปลุกใจ ด้านลักษณะเนื้อหา รูปแบบและประเภทของคำ ประพันธ์ ลักษณะการใช้คำและการใช้ภาพพจน์ พบว่าเพลงปลุกใจ มีอิทธิพลอย่างมากต่อระบบ การเมืองโดยเฉพาะประเทศไทย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองขึ้นได้ ขึ้นอยู่กับว่าเพลง ปลุกใจเหล่านี้จะสามารถชักชวนประชาชนได้มากเพียงใด เป็นที่น่าสังเกตว่าเพลงปลุกใจเป็น จำนวนมากและหลากหลายที่เน้นถึงความเป็นไทย ความสามัคคี ความรักชาติ ความแตกต่างของ เผ่าพันธุ์แต่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสามัคคี กลมเกลียวกัน จากการศึกษาเนื้อหาพบว่า มีอยู่หลาย ประเด็นที่เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับ ความจงรักภักดีต่อชาติ การคำนึงถึงความเป็นชาติในแง่ของ เผ่าพันธุ์ เชื้อชาติ ประวัติศาสตร์ ต่อสู้เพื่อป้องกันชาติ ทำงานเพื่อทำนุบำรุงประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรือง รวมทั้งเน้นการสร้างชาติเพื่อให้ทัดเทียมกับชาติอื่น การชักชวนประชาชนให้มีความรักชาติ เพื่อ ตอบสนองต่อการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ เพื่อตอบโต้ต่อการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์และ ความขัดแย้งภายในชาติ เพลงปลุกใจ จัดทำขึ้นตามนโยบายรัฐบาล หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ทำให้ พบว่า เนื้อหาของเพลงปลุกใจ รูปแบบการประพันธ์คำร้อง และลักษณะการใช้คำในเพลงปลุกใจ มีความหลากหลาย และแปรไปตามสภาพของเหตุการณ์บ้านเมืองที่เปลี่ยนไป

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงเนื้อหาของเพลงปลุกใจ พบว่าเนื้อหาของเพลง มีความ หลากหลายและคล้ายตามสถานการณ์บ้านเมือง เช่น เมื่อรัฐบาลต้องการ ชักชวนให้ประชาชน ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ โดยเฉพาะในช่วงสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ตามนโยบาย “เชื่อผู้นำ ชาติพ้นภัย” ตลอดจนการชักชวนให้รักชาติ สามัคคีกัน เนื้อหาของเพลงก็จะสนองนโยบายของรัฐ เช่น เพลง เลือดสุพรรณ, เพลงตื่นเถิดชาวไทย, เลือดไทย, ถิ่นไทย, แหล่งไทย, รักไทย, รวมไทย, ไทยก้าวหน้า, แนวนหน้าแนวหลัง, อุตสาหกรรม, ตำรวจไทย, มาร์ชตำรวจไทย, มาร์ชไทยสามัคคี, มาร์ชเตรียมพร้อม, รักชาติ, ยวชนทหาร, ยูนาริ, เสียงสงคราม, เลือดอยุธยา, สู้มิตร, เกียรติกรรมกร ฯลฯ แต่ในช่วงที่รัฐบาลต้องการให้ประชาชน ตระหนักถึงภัยอันตรายที่เกิดจาก ลัทธิคอมมิวนิสต์ นโยบายของรัฐ จะมุ่งเน้นให้ประชาชนเกิดความ กลียด กลัว ต่อต้าน ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ เนื้อหาของเพลงปลุกใจ ก็จะสนองนโยบายดังกล่าว เช่น เพลงเกลียดนัก

คอมมิวนิสต์ เพลงเดือนเพื่อนไทย เพลงคอมมิวนิสต์มีจริง เพลงอย่าหลงเชื่อคอมมิวนิสต์ เพลง
หนักแผ่นดิน ฯลฯ

ด้านรูปแบบและประเภทของคำประพันธ์ พบว่า ผู้ประพันธ์เพลงปลุกใจ มีความสามารถ
ในด้านการประพันธ์บทร้อยกรอง อีกทั้งมีความสามารถด้านทำนองดนตรี ทำให้บทเพลงปลุกใจ
จะเข้าใจจิตใจของผู้ฟังเป็นอย่างมาก เพราะการเลือกใช้รูปแบบคำประพันธ์ จะเป็นรูปแบบเดิม
ที่ซ้ำกันเป็นส่วนใหญ่ พบว่า รูปแบบคำประพันธ์ที่ผู้แต่งเลือกใช้ จะมีรูปแบบคำประพันธ์ที่ตรง
ตามฉันทลักษณ์ มากที่สุด ได้แก่ กลอนสุภาพ และ กาพย์ยานี 11 ส่วนรองลงมาเป็นคำประพันธ์
ประเภท กลอนหก และ โคลงสี่สุภาพ และที่พบน้อยมาก ได้แก่ กาพย์สุรางคนางค์ 28 แต่เมื่อ
ได้รับอิทธิพลของเพลงไทยสากลมากขึ้น ทำให้ทำนองดนตรีมีความหลากหลายมากขึ้น รูปแบบ
การประพันธ์จึงมีความหลากหลายตามไปด้วย จากการประพันธ์ที่มีรูปแบบคำประพันธ์ตรงตาม
ฉันทลักษณ์ ก็มีรูปแบบคำประพันธ์ที่ไม่ตรงตามฉันทลักษณ์เพิ่มมากขึ้น จนเพลงปลุกใจในยุคหลัง
มีรูปแบบคำประพันธ์คล้ายกลอนเปล่านั้น

ด้านลักษณะการใช้คำในเพลงปลุกใจ พบว่า การใช้คำในเพลงปลุกใจจะสอดคล้องกับ
เนื้อหาของเพลงที่มีวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย โดยส่วนใหญ่จะสนองนโยบายของรัฐ
เพื่อโน้มน้าวจิตใจประชาชนให้สนับสนุนและสนองต่อนโยบายของรัฐบาล ดังนั้น การใช้คำ
ส่วนใหญ่ในเพลงปลุกใจ จะเน้นการใช้คำสื่ออารมณ์เป็นส่วนใหญ่ เช่น คำที่สื่ออารมณ์ โศกเศร้า
เสียใจ โกรธแค้น ขุ่นเคือง ปลุกเร้าใจ และความรู้สึกที่จริงใจ ให้ปฏิบัติตาม สื่ออารมณ์ เสียหาย
อาลัยอาวรณ์และเมื่อปฏิบัติหน้าที่อย่างเสียสละ กล้าหาญ สละชีพเพื่อชาติ ก็จะได้รับ การ ชื่นชม
ยกย่อง สรรเสริญ และเมื่อมีผู้หลงผิด เห็นผิดเป็นชอบ ไปเข้ากับฝ่ายตรงข้าม บ่อนทำลายชาติ
ศาสนา พระมหากษัตริย์ ก็จะชักชวนให้กลับตัวกลับใจ สงสารเห็นใจ ให้อภัย นอกจากนี้
เพื่อให้ผู้ฟัง จดจำเนื้อเพลงได้ง่าย ก็จะมีการใช้ คำซ้ำ คำซ้อน คำหลาก คำที่มีเสียงสัมผัสคล้องจอง
และคำที่มีความหมายลึกซึ้ง ทำให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์สะเทือนใจ มีความรู้สึกรับรู้ถึงความยากลำบาก
เห็นใจผู้ที่ไปปฏิบัติหน้าที่เพื่อรักษาอธิปไตยของชาติ และ ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลด้วย
ความเต็มใจ นับว่า การใช้คำในเพลงปลุกใจมีอิทธิพลอย่างยิ่ง

การใช้โวหารภาพพจน์ในเพลงปลุกใจ เพลงปลุกใจเป็นเพลงที่ไม่ใช่เพลงตลาด และจะมี
การเปิดให้ฟังในลักษณะเฉพาะกิจ จึงต้องให้ผู้ฟัง ฟังบ่อย ๆ ครั้ง เพื่อให้เป็นที่ คั่นหูของผู้ฟัง จะ
ได้ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล ดังนั้น การใช้ภาษาในเพลงปลุกใจ จึงต้องเป็น การใช้

ถ้อยคำอย่างมีชั้นเชิง เพื่อให้เนื้อความชัดเจน แจ่มแจ้ง กล่าวถึงสิ่งที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อไปถึงผู้รับ โดยมีได้บอกอย่างตรงไปตรงมา มักใช้กับการถ่ายทอดอารมณ์ และความรู้สึกที่เป็นนามธรรม เพื่อสื่อถึงผู้อ่านให้มากที่สุด ลักษณะการใช้โวหารประเภทนี้ ที่พบมากที่สุดเ็นเพลงปลุกใจ ได้แก่ โวหารอุปมาอุปไมย อุปลักษณ์ อติพจน์ บุคลาธิษฐาน และปฏิพจน์ ส่วนโวหารประเภทอื่น ๆ จะพบน้อยมาก และไม่พบเลย แต่การใช้คำและโวหารภาพพจน์ ก็มีความแตกต่างกันไปตามลักษณะเนื้อหาของเพลงปลุกใจ มีการใช้คำเป็นจำนวนมากในความหมายเดียวกัน ตลอดจนการเลือกใช้คำ ผสมคำขึ้นเป็นกลุ่มทำที่มีความหมายเน้นเฉพาะเรื่องราวไปตามเนื้อหาของแต่ละเพลงแต่ละสมัย ผลของการวิเคราะห์นี้ ทำให้สามารถสรุปความสำคัญของการมีเพลงปลุกใจได้ดังนี้คือ

1. รัฐบาลพยายามที่จะใช้เพลงปลุกใจเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทางการเมือง เช่น การกล่าวถึงโครงสร้างของอำนาจทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เน้นความสำคัญของประชาชน เช่น เพลงทหารคือประชาชน
2. พยายามใช้เพลงปลุกใจเพื่อส่งเสริมเสถียรภาพของรัฐบาล โดยการชักชวนให้ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ โดยเฉพาะในช่วงสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม ตามนโยบาย “เชื้อผู้นำชาติพ้นภัย” ตลอดจนการชักชวนให้รักชาติ สามัคคีกัน
3. ใช้เพลงปลุกใจเพื่อช่วยสนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ หากรัฐบาลมีนโยบาย ที่ต้องการชักชวนให้ประชาชนปฏิบัติตามในเรื่องใด ก็จะมีเพลงปลุกใจมาเป็นส่วนช่วยในการชักชวน เชิญชวน โน้มน้าวใจและกล่อมเกล่าให้เกิดความคิดที่จะปฏิบัติตามนโยบายเหล่านั้น เช่น การโน้มน้าวใจให้เกลียดชังคอมมิวนิสต์
4. ใช้เพลงปลุกใจ เพื่อที่จะอบรมกล่อมเกล่าให้เป็นคนมีทัศนคติ ความเชื่อและค่านิยมตามที่ประเทศชาติหรือสังคมต้องการได้ เช่น เพลงปลุกใจประจำหน่วย หรือ สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน อึกเหิม เกิดความรู้สึกภูมิใจในสถาบันของตน
5. รัฐบาลพยายามใช้เพลงปลุกใจ เพื่อช่วยลดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมจากการเน้นถึงความเป็นไทย ความเป็นเชื้อชาติเผ่าพันธุ์เดียวกัน อยู่ร่วมแผ่นดินเดียวกัน ฯลฯ เช่น เพลงแหลมทอง เพลงแผ่นดินไทย ฯลฯ

จากการศึกษาเชิงวิเคราะห์เพลงปลุกใจ แสดงให้เห็นว่า เพลงปลุกใจมีอิทธิพลอย่างมาก ต่อระบบการเมืองโดยเฉพาะประเทศไทย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองขึ้นได้ ขึ้นอยู่กับว่าเพลงปลุกใจเหล่านี้จะสามารถชักชวนประชาชนได้มากเพียงใด เป็นที่น่าสังเกตว่าเพลงปลุกใจเป็นจำนวนมากและหลากหลายที่เน้นถึงความเป็นไทย ความสามัคคี ความรักชาติ ความแตกต่างของเผ่าพันธุ์แต่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสามัคคี กลมเกลียวกัน ดังนั้น การใช้คำในเพลงปลุกใจจึงผูกพันอยู่กับเนื้อหาในเพลงปลุกใจเป็นอย่างมาก การพิจารณาถึงการใช้คำที่ใช้บ่อยจะมีความเชื่อถือได้สูง เพราะเป็นการกล่าวอ้างสิ่งที่สามารถสัมผัสได้และมีอิทธิพลอย่างสูงต่อผู้ฟัง สิ่งที่ได้รับการกล่าวถึงมากที่สุด ก็คือ คุณค่าที่ต้องการเสนอที่ปรากฏอยู่ในเพลงปลุกใจ ซึ่งมีดังต่อไปนี้ คือ คำว่า ชาติ, ศาสนา, พระมหากษัตริย์, ความสามัคคี, ความรักชาติ, ศัตรู, การรบ, การต่อสู้, ประชาชน, รัฐธรรมนูญ, คอมมิวนิสต์, รัฐบาล, ประชาธิปไตย, กองทัพ ฯลฯ

การศึกษาเชิงวิเคราะห์การใช้ภาษาในเพลงปลุกใจ ทำให้ทราบถึงคุณค่าต่างๆ ที่ต้องการเสนอในเพลงปลุกใจไทย ซึ่งทำให้ได้ข้อสรุปที่น่าสนใจหลายประการ เช่น การกล่าวถึงประชาชนมากที่สุดคนในเพลงปลุกใจ ตลอดจนการพิจารณาถึงสิ่งที่ถูกอ้างถึงในอันดับรองลงมา โดยใช้จำนวนและการใช้คำในเพลงปลุกใจเป็นแนวทางการพิจารณารวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างเพลงปลุกใจกับสถาบันทางการเมือง และลักษณะของประชาธิปไตยในเพลงที่มีอยู่ จนไปถึงการแสดงให้เห็นว่าเพลงปลุกใจ มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างไร และส่งเสริมการพัฒนาทางการเมืองอย่างไร โดยการใช้คำและจำนวนตลอดจนจุดมุ่งหมายของเนื้อหาในเพลงปลุกใจทำให้เราทราบว่าเพลงปลุกใจไทยนั้นยังคงมีประโยชน์ต่อการเมืองไทย การผลิตเพลงปลุกใจใหม่สามารถแก้ไขข้อบกพร่องของเพลงปลุกใจเก่า ที่มีอยู่โดยเฉพาะในเรื่องของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง และการพัฒนาประชาธิปไตยในไทย ตลอดจนการพัฒนาแนวทางของเพลงปลุกใจ และลักษณะของเพลงปลุกใจ ไปสู่การเป็นเพลงไทยสากลธรรมดา ที่ได้รับความนิยมในสมัยปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า เพลงไทยสากลปัจจุบันนี้มีไม่น้อยที่ออกมาในรูปของเพลงที่สะท้อนสังคม โดยมีการบรรจุถ้อยคำที่ชักชวนปลุกใจให้รักชาติไว้ด้วย ซึ่งพิจารณาได้ว่าเป็นการพัฒนาจากเพลงปลุกใจแบบหนึ่ง จากสิ่งเหล่านี้ทำให้เราสามารถนำมาเป็นแนวทางในการผลิตเพลงปลุกใจ ตลอดจนใช้เพลงปลุกใจให้เกิดประโยชน์ต่อระบบการเมืองต่อไปได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเชิงวิเคราะห์การใช้ภาษาในเพลงปลุกใจ พบว่าในเพลงปลุกใจยังมีสาระสำคัญที่ควรนำไปศึกษาเพิ่มเติมหลายประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ควรศึกษาที่มาและความหมายของสำนวนโวหารที่พบในเพลงปลุกใจ เนื่องจากมีสาระสำคัญหลายประการ ดังนี้

1.1 สำนวนเปรียบเทียบแผ่นดินไทยว่าเท่ากับพ่อแม่หรือผู้ให้กำเนิด เช่น “ท้องถิ่นแหลมทองเหมือนท้องของแม่ เกิดถิ่นเดียวกันแท้ เหมือนแม่เดียวกันไซ้ไหม”

1.2 สำนวนเปรียบเทียบความรักชาติว่าเท่ากับหรือยิ่งกว่ารักตัวเอง เช่น “รักชาติ เรานี้ยิ่งชีพ” และเปรียบเทียบการหวงชาติ หวงแผ่นดิน เสมือนหนึ่งสิ่งหวงรั้ง เช่น “สิ่งรวงหวงรั้งเหมือนดังเราหวงแผ่นดิน” ฯลฯ

1.3 สำนวนที่เปรียบเปรยกับน้ำ น้ำนั้นถูกนำมาเปรียบทั้งในทางที่ดีและไม่ดีในทางที่ดีก็คือเปรียบถึงความเย็นสบายของน้ำ เช่น “ให้สุกกายเยือกเย็น เหมือนดั่งน้ำในคงคา” เปรียบความสามัคคีเหมือนเป็นน้ำสายเดียวกัน เช่น “โลหิตสายเดียว กลมเกลียวกันไว้ อย่าแตกแยกไปเป็นหลายลำธาร”

1.4 สำนวนที่เปรียบเปรยความกล้าของคนไทย ซึ่งเปรียบกับสิ่งต่างๆ อย่างหลากหลาย เช่น เปรียบกับเสือ สิงห์ งูที่มีพิษ ฯลฯ เช่น “ถ้าถูกข่มเหงเราไม่เกรงผู้ใด ดังงูตัวนิคมีพิษ เหลือใจ” “ชาติเสือแล้วต้องไว้ลาย” “ชาติชายแล้วต้องต่อกร” “เราเป็นชาติเสือเชื้อชาย” ฯลฯ

2. ควรศึกษาอิทธิพลของเพลงปลุกใจที่มีต่อสังคม และการเมืองไทยจากเนื้อหาของเพลงปลุกใจ จากกรมประชาสัมพันธ์ จำนวน 448 เพลง